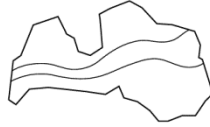

Valsts izglītības satura centrs

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Ekonomikas valsts 22. olimpiāde
3.posms
Uzdevumi (72 punkti)
2021.gada 9.martā

Dalībnieka kods:

1. uzdevums (14 punkti).

Tabula parāda kādas valsts nodokļu ieņēmumus (T) (pieņemsim, ka tas ir vienīgais budžeta ieņēmumu avots), valdības izdevumus (G) un reālo IKP (mljrd. eiro). Potenciālais IKP ir 700 mljrd. Izpēti tabulas datus un atbildi uz sekojošajiem jautājumiem!

Gads	Valdības izdevumi	Nodokļu ieņēmumi	Reālais IKP
1.	160	100	500
2.	160	120	600
3.	160	140	700
4.	160	160	800
5.	160	180	900

Aizpildiet trūkstošās vietas teikumos (*1 punkts par katru*):

Lielākais valsts budžeta deficīts bija _____ gadā. Tas bija _____ mljrd. eiro un _____ % no IKP.

Valsts budžets bija līdzsvarots _____ gadā un ar pārpalikumu _____ gadā.

Ar diviem vārdiem raksturo makroekonomisko situāciju 2. gadā! _____.

Kādu fiskālo politiku 2. gadā vajadzēja īstenot valdībai?

_____ politiku.

Kas liecina par to, ka valdība šo politiku arī īstenoja?

_____ (ieraksti divus vārdus)

Kurā gadā (atbilstoši Keinsa teorijai) reālā IKP pieaugums varēja būtiski nepaaugstinātu cenu līmeni? _____

Kurā gadā valsts ekonomikā bija izveidojusies makroekonomiskā stabilitāte? Kas par to liecina? (2 punkti)

Kāds bezdarba līmenis varēja būt 3. gadā un kāds – 2. gadā? Īsi pamato viedokli. (3 punkti)

2. uzdevums (3 punkti).

Doti alfabēta kārtībā uzskaitīti bilances posteņi. Izmantojot zemāk minēto informāciju (eiro), aprēķināt pašu kapitāla lielumu:

Aizņēmumi no privātpersonām – 2000;

bankas kredīts – 20 000;

darbiniekiem neizmaksātās darba algas – 15 300;

datori – 3000;

ēkas – 45 000;

Grindeks akcijas – 10 000;

nodokļu parāds – 3000;

norēķinu konta bankā atlikums – 4800;

no pircējiem saņemtie avansa maksājumi par precēm – 1700;

pircēju parādi – 14 000;

preču krājumi – 18 500.

Atbilde: _____

3. uzdevums (16 punkti).

Iepazīsties ar rādītājiem tabulā, veic nepieciešamos aprēķinus un atbildi uz jautājumiem!

Gads	Iedzīvotāju skaits 15-64 g. (tūkst.)	Ekonomiskās aktivitātes līmenis (%)	Reālais IKP (milj. eiro)	Vidējā darba samaksa mēnesī (eiro)
2006.	1504	71,0	23599,6	350
2018.	1216	77,7	27005,8	1004

Cik ekonomiski aktīvo iedzīvotāju bija 2006. gadā? Atbilde: _____ tūkst. iedz. (1 punkts)

Cik 2006. gadā bija nodarbināto iedzīvotāju, ja bezdarba līmenis šajā gadā bija 7,2%?

Atbilde: _____ tūkst. iedz. (1 punkts)

Par cik procentiem mainās nodarbināto skaits laikā no 2006. līdz 2018. gadam, ja 2018. gadā bija 71,8 tūkst. bezdarbnieku? Atbilde: _____ % (zīmei ir nozīme) (3 punkti)

Par cik procentiem laikā no 2006. līdz 2018. gadam ir pieaugusi nodarbināto produktivitāte?

Atbilde: _____ % (2 punkti)

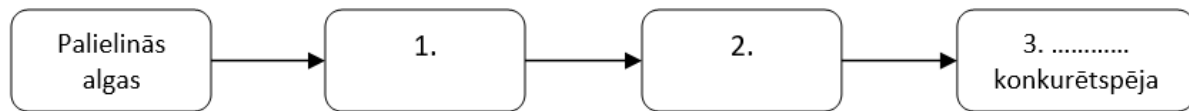
Uzraksti, par cik procentiem mainās (norādi samazinās vai palielinās) iedzīvotāju skaits vecuma grupā no 15 – 64 gadiem laikā no 2006. līdz 2018. gadam! Uzraksti divus demogrāfiska rakstura cēloņus, kas varēja izraisīt tik straujas šīs vecuma grupas iedzīvotāju skaita izmaiņas! (2 punkti)

Izvēlies trīs faktoros, kuru devums produktivitātes paaugstināšanā varētu būt lielākais! (3 punkti)

- darba pieprasījuma pieaugums;
- ražīgāku tehnoloģiju izmantošana;
- nodarbināto palielināšana nozarēs ar augstāku pievienoto vērtību;
- nodarbināto skaita pieaugums;
- darba piedāvājuma pieaugums;
- augstāka strādājošo izglītība, kvalifikācija.

Pamato, kāpēc, samazinoties nodarbināto skaitam, laikā no 2006. – 2008. gadam, ir paaugstinājies nodarbinātības līmenis! (1 punkts)

Attēlota cēloņu- seku ķēdīte. Kā darba samaksas izmaiņas varēja ietekmēt produktu cenu konkurētspēju!

Izveidot numurētu sarakstu no 1 līdz 3 uzrakstot attēlā trūkstošo. (3 punkti)

4. uzdevums (3 punkti).

Firma importē preci. Preces pārdošanas cena importētājvalstī ir 500 eiro. Firmas vadība ir noteikusi, ka peļņa ir 25% no pārdošanas cenas. Importa muitas tarifs precei ir 25% no preces muitas vērtības. Preces muitas vērtība ir preces iepirkuma cena + transporta izmaksas no ārvalstu ražotāja līdz robežai. Transporta izmaksas no ražotāja līdz valsts robežai ir 100 eiro.

Kāda ir maksimālā iepirkuma cena ko firma var piedāvāt ražotājam? Atbilde: _____

5. uzdevums (12 punkti).

ASV un Japāna ražo gan automašīnas, gan kviešus. Katrs strādājošais ASV gadā var saražot 4 automašīnas vai 10 tonnas kviešu, bet Japānā - 4 automašīnas vai 5 tonnas kviešu. Pieņemsim, ka katrā valstī ir 100 nodarbināto. Iepazīsties ar informāciju ražošanas iespēju tabulā!

ASV		Japāna	
Automašīnas	Kvieši	Automašīnas	Kvieši
400	0	400	0
320	200	320	100
240	400	240	200
160	600	160	300
80	800	80	400
0	1000	0	500

Aprēķini vienas automašīnas un vienas tonnas labības ražošanas alternatīvas izmaksas ASV un Japānā! (1 punkts par katru)

Automašīnas alternatīvas izmaksas ASV ir atteikšanās no _____ tonnām labības, bet Japānā - no _____ tonnām labības.

Tonnas labības alternatīvas izmaksas ASV ir atteikšanās no _____ automašīnām, bet Japānā – no _____ automašīnām.

Kurai valstij ir absolūtā priekšrocība automašīnu ražošanā un kurai – kviešu?

Automašīnu ražošanā _____, bet kviešu – _____.

Cik automašīnu un kviešu saražo abās valstīs kopā, ja katrā valstī 50% darbinieku ražo automašīnas un 50% - kviešus?

Automašīnas _____ vien.; kviešus – _____ tonnas.

Par cik palielinātos automašīnu un kviešu ražošana, ja abas valstis specializētos un iesaistītos brīvā starptautiskā tirdzniecībā?

Automašīnu par _____ vien, labības par _____ tonnām.

Kurai valstij resursus vajadzētu novirzīt automašīnu ražošanā un kurai – kviešu ražošanā! Atbildi un sniedz pamatojumu. (2 punkti)

6. uzdevums (4 punkti).

Pieņemsim, ka valstī ir salīdzinoši zema iedzīvotāju aktivitāte un atsevišķos reģionos vērojams augsts strukturālais bezdarbs. Valdība izvirza mērķi - veicināt iedzīvotāju ekonomisko aktivitāti un samazināt bezdarbu reģionos ar augstu bezdarba līmeni divu gadu laikā.

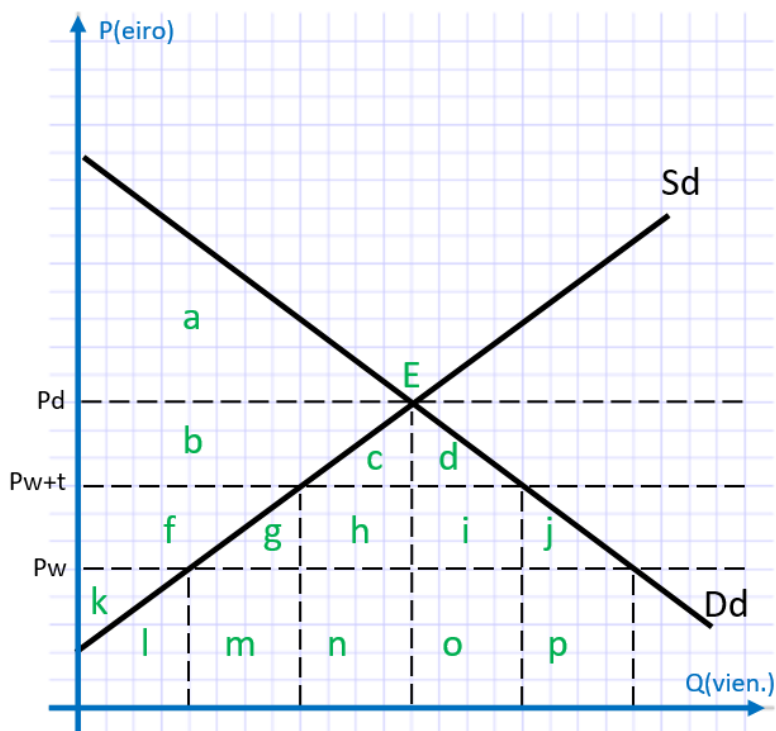
Kuras no metodēm neļautu sasniegt izvirzīto mērķi? (2 punkti)

- Palielināt bezdarbnieku pabalstu apjomu un to pieejamību reģionos ar augstu bezdarba līmeni.
- Samazināt bezdarbnieku pabalstu apjomu un to pieejamību reģionos ar augstu bezdarba līmeni.
- Nodrošināt bezdarbnieku profesionālo apmācību, pārkvalifikāciju un kvalifikācijas paaugstināšanu.
- Izglītēt iedzīvotājus par uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības iespējām.
- Sniegt dotācijas uzņēmējiem par bezdarbnieku nodarbināšanu (valsts subsidētās darba vietas).
- Samazināt pensionēšanās vecumu par 1 gadu un atļaut priekšlaicīgu pensionēšanos.
- Samazināt invaliditātes un izdienas pensijas

Izvēlieties efektīvāko metodi izvirzītā mērķa sasniegšanai un argumentējiet savu izvēli. (2 punkti)

7. uzdevums (11 punkti).

Attēlā atspoguļota situācija iekšzemes tirgū pirms valsts iesaistes starptautiskajā tirdzniecībā, pēc iesaistīšanās starptautiskajā tirdzniecībā un situācija pēc muitas nodokļa noteikšanas. Iepazīsties ar situāciju preces X tirgū un atbildi uz jautājumiem! Atbildēs izmanto burtus, kas ir atbilstošajos laukumos.

A) Valsts neiesaistās starptautiskajā tirdzniecībā.

Kāds ir sabiedrības kopējais ieguvums ja valsts neiesaistās starptautiskajā tirdzniecībā?

Atbildē ieraksti sektoru burtus alfabētiskā secībā: (1 punkts)

Pamato ar vienu argumentu, kāpēc būtu izdevīgi iesaistīties starptautiskajā tirdzniecībā! (1 punkts)

B) Valsts iesaistās brīvā starptautiskā tirdzniecībā

Salīdzini iekšzemes ražotāju ieņēmumus “pirms” un “pēc” iesaistes brīvā starptautiskā tirdzniecībā un secini vai ražotāji ir “ieguvēji” vai ir “zaudētāji”!

“Pirms” sektori alfabētiskā secībā: _____ (1 punkts)

“Pēc” sektori alfabētiskā secībā: _____ (1 punkts)

Ražotāji ir [ieguvēji / zaudētāji] (apvelc pareizo) (1 punkts)

Kādu naudas summu samaksāja iekšzemes patērētāji ārvalstu uzņēmumiem brīvas starptautiskās tirdzniecības situācijā?

Saskaitāmie sektori alfabētiskā secībā: _____ (1 punkts)

Par cik palielinājās patērētāju ieguvums pēc iesaistes brīvā starptautiskā tirdzniecībā?

Saskaitāmie sektori alfabētiskā secībā: _____ (1 punkts)

C) Valsts nosaka ievadmitu jeb importa tarifu.

Nosauc ieguvējus no tarifa ieviešanas (parādot viņu ieguvumu ar attiecīgā iegūtā laukuma burtu vai burtiem) un zaudētājus (parādot viņu ieguvuma samazinājumu ar attiecīgā laukuma burtu vai burtiem)! (4 punkti)

8. uzdevums (9 punkti).

Iepazīsties ar īsu ieskatu divu pensiju 2. līmeņa ieguldījumu plānu prospektos un šo ieguldījumu plānu darbības rādītājos, veic nepieciešamos aprēķinus, atbildi uz jautājumiem!

1. Konservatīvais plāns “SEB Latvijas plāns”. Vismaz 55% ieguldījumu veic Latvijas valsts un pašvaldību uzņēmumu parāda vērtspapīros, banku depozītos, ieguldījumu fondos, kas investē tikai fiksētu ienākumu finanšu instrumentos. Ne vairāk kā 10% no Plāna aktīviem drīkst ieguldīt viena emitenta emitētajos vērtspapīros. Pārvaldes izdevumi nepārsniedz 0,89% gadā.

2. Aktīvais plāns 50% “INDEXO izaugsme 47 – 57”. Pārvaldes izmaksas nepārsniedz 0,53% gadā. Līdz 50% Plāna aktīvu iegulda pasaules attīstīto valstu kapitāla vērtspapīros, pārējos investīciju kategorijas parāda vērtspapīru indeksi piesaistītajos ieguldījumu fondos: 50% - valsts vērtspapīru indeksi piesaistītajos fondos un 50% - komercsabiedrību vērtspapīru indeksi piesaistītajos fondos.

Pensiju 2. līmeņa ieguldījumu plānu “SEB Latvijas plans” (1.) un “INDEXO izaugsme 47-57” (2.) ienesīgums uz 11.02.2020.

Fonds	Ienesīgums (% gadā)							Kopējā aktīvu vērtība (€)	Dalībnieku skaits
	6 mēn.	1 gada	2 gadu	3 gadu	5 gadu	10 gadu	15 gadu		
1.	0,71	0,51	1,52	1,20	0,68	2,01	3,33	120 764 355	37 321
2.	7,11	3,06	8,94	7,33	-	-	-	89 199 676	8151

(Avots: www.manapensija.lv)

Dotajos avotos atrodi trīs argumentus, kas var pārliecināt, ka ieguldījumi plānā “INDEXO izaugsme 47-57” ir riskantāki nekā “SEB Latvijas plāns”! Sniedz numurētu argumentu sarakstu. (3 punkti)

Dotajos avotos atrodi divus “apliecinājumus”, kas liecina, ka abi ieguldījumu plāni cenšas mazināt ieguldījumu riskus! Sniedz numurētu "apliecinājumu" sarakstu. (2 punkti)

Pieņemsim, ka abu ieguldījumu plānu aktīvi gada laikā nemainās. Veic nepieciešamos aprēķinus un pierādi, cik eiro gadā katra ieguldījumu plāna dalībnieki samaksā par sava pensiju kapitāla ieguldījumu pārvaldīšanu, ja pārvaldes izdevumi ir maksimāli pieļaujamie. (2 punkti)

Kādas vēl (vismaz divas) iespējas ir “SEB Latvijas plāna” klientiem palielināt savas pensijas lielumu? Sniedz numurētu iespēju sarakstu. (2 punkti)